

Kućna njega suspektnih slučajeva COVID-19 sa blagom kliničkom slikom i postupanje sa njihovim kontaktima

(Privremena uputstva SZO, 04.02.2020.)

Uvod

SZO je izdala dokument sa preporukama za bezbednu njegu u kućnim uslovima za pacijente sa sumnjom na COVID-19 infekciju sa blagim simptomima i merama postupanja sa njihovim kontaktima.

Ovaj dokument je pripremljen na osnovu uputstava u slučaju obolijevanja od blisko- istočnog koronavirus respiratornog sindroma (MERS-CoV), na osnovu vodiča SZO, uključujući mjere za sprečavanje i suzbijanje infekcija akutnih respiratornih bolesti koje se javljaju u formi epidemija ili pandemija kao i na osnovu trenutno dostupnih podataka o COVID- 19 infekciji.

Ovaj dokument služi kao vodič za zaposlene u Centru za kontrolu i prevenciju zaraznih bolesti, Klinikama za infektivne bolesti, zdravstveni menadžment kao i za sve zdravstvene radnike uključene u kućno liječenje pacijenata sa sumnjom na infekciju COVID-19. Ovdje se pod pojmom njegovatelj podrazumijevaju roditelji, supružnici i ostali članovi porodice ili prijatelji koji nisu formalno obučeni za pružanje zdravstvene njege. Definicija slučaja COVID- 19 kao i dalji način postupanja sa njim je definisan Privremenim planom postupanja u slučaju COVID-19.

Kućna njega i liječenje suspektnih slučajeva COVID-19 sa blagim simptomima

S obzirom na trenutno dostupne podatke o bolesti i načinu prenosa, SZO preporučuje da pacijenti sa sumnjom na COVID-19 infekciju sa ozbiljnom akutnom respiratornom infekcijom budu što prije prepoznati od strane zdravstvenog sistema i tretirani u zavisnosti od težine kliničke slike. U uslovima eventualnog masovnog obolijevanja, kada se dostupni bolnički kapaciteti „čuvaju“ za pacijente sa ozbiljnom kliničkom slikom, onima sa blažim simptomima nije neophodno da se hospitalizuju osim ukoliko ne postoji zabrinutost od rapidnog pogoršanja bolesti.

Iz tog razloga se u uslovima uspostavljene lokalne transmisije u zajednici za slučajeve sa blažom kliničkom slikom uvijek razmatra i mogućnost kućnog liječenja.

Pacijenti sa blagim simptomima i bez osnovnih hroničnih oboljenja - kao što su respiratorne ili kardiovaskularne bolesti, hronične bolesti bubrega ili imunokompromitirajuća stanja koja pacijenta stavljaju u povećan rizik od razvoja komplikacija - mogu se liječiti u kućnim uslovima.

Ova odluka zahteva pažljivu kliničku procjenu i o tome treba da budu obavješteni svi ukućani i potencijalni kućni kontakti pacijenta. U slučaju sprovođenja kućnog liječenja, njegovatelj se obučava o sprovođenju procjene da li je stambeni prostor pogodan za pružanje njege; mora napraviti procjenu da li su pacijent i porodica u mogućnosti da se pridržavaju preporučenih mjera tokom kućne samoizolacije (npr. respiratorna i higijena ruku, održavanje kućne higijene, ograničavanje kretanja).

Komunikaciju sa njegovateljima treba praktikovati za vrijeme trajanja kućnog liječenja, sve do kompletnog povlačenja simptoma.

Pacijenti i ukućani treba da su informisani i edukovani o načinu sprovođenja lične higijene i primjeni mjera sprečavanja i suzbijanja širenja infekcije među kućnim kontaktima i u neposrednoj okolini. Oboljeli i njegova porodica trebaju imati konstantnu podršku, edukaciju i praćenje tokom trajanja kućnog liječenja. Pacijenti i porodice treba da se pridržavaju sledećih preporuka:

- Osoba sa simptomima treba da se njeguje u dobro provjetреноj, zasebnoj sobi
- kretanje pacijenta u kući treba da je ograničeno a prostor za zajedničko korišćenje minimiziran
- zajedničke prostorije (npr. kuhinja, kupatilo) treba da su dobro provjetrene (držati prozore otvorenim)
- ukućani treba da borave u zasebnoj sobi ili ako to nijesu u mogućnosti potrebno je da održavaju rastojanje od najmanje 1 m od bolesnika (npr. spavanje u odvojenom krevetu)
- broj osoba koje njeguju bolesnika treba da je ograničen. U idealnom slučaju je da to bude jedna osoba dobrog zdravstvenog stanja, koja nema hronične bolesti i nije imunokompromitovana.
- posjete oboljelom ne smeju da postoje sve dok se pacijent potpuno ne oporavi i znaci i simptomi bolesti povuku
- higijena ruku je obavezna nakon bilo koje vrste kontakta sa pacijentom ili njegovim neposrednim okruženjem. Higijena ruku se takođe mora obavljati prije i posle pripremanja hrane, prije jela, nakon korišćenja toaleta ili kadgod su ruke vidno zaprljane. Ako ruke nisu vidno zaprljane, može se koristiti dezinfekciono sredstvo na bazi alkohola, a za vidno zaprljane ruke koristiti sapun i vodu
- za sušenje ruku nakon pranja je poželjno koristiti papirne ubruse za jednokartnu upotrebu. Ako oni nisu na raspolaganju, koristiti čiste peškire i zamijeniti ih kad postanu vlažni
- U cilju zadržavanja sekreta iz respiratornih puteva, pacijentu treba staviti hiruršku masku, da je nosi što je više moguće. Osobe koje ne podnose ovu masku, trebalo bi da se pridržavaju stroge respiratorne higijene (prilikom kašljanja ili kihanja usta i nos treba prekriti papirnom maramicom za jednokratnu upotrebu). Tkanine koje se koriste za pokrivanje usta i nosa treba baciti ili odmah nakon korišćenja oprati vodom i deterđentom.

- Osobe koje njeguju pacijenta, tokom boravka u istoj prostoriji, treba da nose medicinsku masku koja čvrsto prijanja uz kožu lica i pokriva usta i nos. Maske se tokom upotrebe ne smiju dodirivati rukama. Ako se maska navlaži ili zaprlja sekretom, mora se odmah zamijeniti novom čistom i suvom maskom. Pravilna tehnika skidanja maske podrazumijeva da se ona ne dodiruje rukama sa prednje strane, već se odvezuje od pozadi. Masku se nakon upotrebe odmah baca a ruke operu
- Izbegavajte direktan kontakt sa tjelesnim tečnostima, posebno respiratornim sekretima i stolicom
- Koristite jednokratne rukavice i masku pri pružanju oralne ili respiratorne higijene kao i prilikom rukovanja sa stolicom, urinom i drugim ekskretima. Odradite higijenu ruku prije i posle skidanja rukavica i maske
- Jednokratne maske i rukavice ne koristite ponovno
- Pacijentova posteljina i pribor za jelo se može ponovo koristiti nakon pranja sapunom i vodom redovno čistite i dezinfikujte površine koje se često dodiruju u sobi u kojoj boravi pacijent (noćni ormarići, ivice kreveta i ostalog namještaja u prostoriji). Za to koristite sapun ili deterdžent za čišćenje a potom, nakon ispiranja, dezinfekciono sredstvo 0,5% natrijum-hipohlorita
- Održavati higijenu kupatila najmanje jednom dnevno i za to koristiti najprije deterdžent za čišćenje, a potom, nakon ispiranja, dezinfekciono sredstvo za domaćinstvo koje sadrži 0,5% natrijuma-hipohlorita (većina sredstava za održavanje higijene sanitarnih prostora je na bazi hlora)
- Pacijentovu odjeću, posteljinu i peškire prati deterdžentom i vodom na temperaturi 60–90 °C i temeljno je osušiti. Kontaminiranu posteljinu staviti u zasebnu vreću. Ne tresti prljavo rublje i izbjegavati da kontaminirani predmeti dođu u dodir sa kožom i odjećom
- Prilikom čišćenja površina ili dodirivanja odjeće i posteljine zaprljane tjelesnim tečnostima treba koristiti rukavice i eventualno zaštitnu opdjeću – mantil, kecelju ili slično koja se može prati na visokoj temperaturi. Višekratne rukavice, nakon upotrebe, treba oprati i potom dezinfikovati rastvorom 0,5% natrijuma-hipohlorita. Rukavice za jednokratnu upotrebu (nitrilne ili lateks) se nakon upotrebe bacaju. Higijenu ruku obavljati prije i posle skidanja rukavica
- Rukavice, maske i drugi otpad koji nastaje prilikom kućnog liječenja treba odložiti u kantu za smeće sa poklopcem u sobi prije daljeg tretiranja
- Izbjegavajte druge vrste izloženosti kontaminiranim predmetima iz neposrednog pacijentovog okruženja (ne dijelite četkice za zube, hranu, cigarete, posuđe, pića, peškire, krpe ili posteljinu)
- Osobe zadužene za kućno liječenje bi trebale izvršiti procjenu rizika, odabrati odgovarajuću ličnu zaštitnu opremu i pridržavati se preventivnih mjera

Preporuke za kontakte

Osobe (uključujući njegovatelje i medicinske radnike) koji su bili izloženi kontaktu sa sumnjivim slučajem COVID-19 se smatraju kontaktima i za njih je u zavisnosti od prirode kontakta (blizak ili uobičajen) predviđeno dalje postupanje.

Svima se u svakom slučaju savjetuje stavljanje pod zdravstveno- sanitarni nadzor u trajanju 14 dana od poslednjeg mogućeg dana kontakta sa oboljelom osobom s tim što osobe koje su imale bliski kontakt moraju biti stavljene pod samo-izolaciju i intenzivno aktivno praćenje od strane nadležne epidemiološke službe.

Kontaktom se smatra osoba koja je imala neku od sledećih izloženosti:

- izloženost koja je povezana sa zdravstvenom zaštitom, uključujući direktno pružanje njege oboljelima od COVID-19, rad sa osobama koje liječe ili njeguju oboljelu osobu, posjetu oboljelom ili boravak u njegovom neposrednom okruženju
- zajednički rad u istoj prostoriji sa oboljelim od COVID- 19 ili boravak u njegovoj neposrednoj okolini
- putovanje sa oboljelim od COVID-19 bilo kojim prevoznim sredstvom
- osobe koje su unutar 14 dana od početka javljanja simptoma kod oboljelog živjele sa njim

Komunikacija njegovatelja sa pružaocima zdravstvenih usluga treba da postoji tokom cijelog vremena dok traje njega i liječenje oboljelog. Takođe, zdravstveni radnici treba da redovno prate zdravstveno stanje kontakata putem telefona, ili ukoliko je izvodljivo, vrše svakodnevne posjete kako bi, po potrebi, bili u mogućnosti da sprovedu određena dijagnostička testiranja. Zdravstveni radnik treba unapred izdati uputstva kontaktima o tome kada i gde da potraže pomoć ukoliko razviju simptome bolesti, koji je način prevoza najprikladniji, kada i gde ući u naznačenu zdravstvenu ustanovu i koje mjere prevencije trebaju preduzeti.

Ukoliko kontakt tokom trajanja nadzora razvije simptome, trebalo bi da preduzme sledeće korake:

- Da telefonom najavi dolazak u medicinsku ustanovu
- Na putu do zdravstvene ustanove, oboljela osoba treba da nosi medicinsku masku
- Osoba iz kontakta treba da izbjegava korišćenje javnog prevoza kadgod je moguće; može pozvati hitnu medicinsku pomoć ili se prevesti privatnim vozilom (ako je moguće sa otvorenim prozorima)
- Osoba iz kontakta koja razvije simptome bolesti treba da obavlja respiratornu i higijenu ruku i drži se što dalje od ostalih (na odstojanju od najmanje 1 metar) tokom transporta i boravka u zdravstvenoj ustanovi
- Sve površine koje su tokom transporta kontaminirane respiratornim sekretom ili drugim tjelesnim tečnostima treba oprati deterdžentom, a zatim dezinfikovati 0,5% rastvorom natrijum- hipohlorita (varikine).